אֵין פּוֹסְקִין יֵינוֹת לְאִשָּׁה, משום שהיין מרגילה לתאות תשמיש. וְאִם הָאֲמַר שמצינו בפסוק בדרך משל שאומרת האשה (הושע ב ז) 'אֵלְכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבַי נֹתְנֵי לַחְמִי וּמֵימַי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי שִׁמְנִי וְשִׁקּוּיָי', ומשמע ש'שִׁקּוּיָי' הוא מלשון משקה, והיינו יין, הרי שדרך האשה לשתות יין. אין הפירוש כן, אלא 'שִׁקּוּיָי' הוא מלשון תשוקה, והם דְּבָרִים שֶׁהָאִשָּׁה מִשְׁתּוֹקֶקֶת עֲלֵיהֶן [–רוצה בהן], וּמַאי נִינְהוּ – ומה הם, אלו תַּכְשִׁיטִין.

* * *

דָּרַשׁ רַבִּי יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר נְבִירַיָּא, וְאָמְרִי לָהּ – ויש אומרים שהיה אִישׁ כְּפַר נְפוֹר חַיִל, מִנַּיִן שֶׁאֵין פּוֹסְקִין יֵינוֹת לְאִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א' א ט) 'וַתָּקָם חַנָּה אַחֲרֵי אָכְלָה בְשִׁילֹה וְאַחֲרֵי שָׁתֹה', 'שָׁתֹה' נאמר, שבעלה הוא ששתה יין, וְלֹא 'שָׁתָת', שהיא לא שתתה, ומוכח שאין דרכה בכך.

מקשה הגמרא: אֶלָּא מֵעַתָּה – אם כך אתה דורש את הפסוק, וכי מכך שנאמר 'אָכְלָה' וְלֹא נאמר 'אָכַל' הָכִי נַמִּי – האם גם בזה נדרוש שפוסקים מזונות לאשה ולא לאיש, הרי ודאי אין זו כוונת הפסוק, ומנין לך לדרוש מלשון 'שָׁתֹה' שאין פוסקים לאשה יין. מתרצת הגמרא: אֲנַן, מִדְּשַׁנֵּי קְרָא בְּדִפּוּרֵיהּ קָאַמְרִינַן – אנו דייקנו את שינוי הלשון שבפסוק, מִכְּדֵי בְּנִוּחַ קָא עָסִיק וְאָתֵי – הרי הפסוק עוסק בחנה, מַאי טַעְמָא שַׁנֵּי – מדוע שינה הכתוב בלשונו ואמר 'שָׁתֹה', שלשון זו מתפרשת כלפי בעלה, ולא 'שתת', שְׁמַע מִינַּהּ 'שָׁתֹה', וְלֹא שָׁתָת – שרק בעלה שתה, ולא היא.

מקשה הגמרא: מֵיתִיבִי, שנינו בברייתא, אלמנה הניזונת מנכסי יתומים, אם היתה רְגִילָה לשתות יין בחיי בעלה, נוֹתְנִין לָהּ. ומוכח שפוסקים יין לאשה הרגילה בכך.

מתרצת הגמרא: 'רְגִילָה' שַׁאנִי – שונה הוא הדין באשה הרגילה בשתיית יין, שאינו חידוש עבורה ואינו מרגילה לתאות תשמיש. דְּאָמַר רַב חִינְּנָא בַּר כָּהֲנָא, אָמַר שְׁמוּאֵל, אשה הרְגִילָה ביין נוֹתְנִין לָהּ כּוֹס אֶחָד, וְשֵׁאֵינָהּ רְגִילָה ביין, נוֹתְנִין לָהּ שְׁנֵי כּוֹסוֹת. תמהה הגמרא: מַאי קָאָמַר שמואל, והרי מסתבר לומר להיפך, שלרגילה ביין נותנים שתי כוסות, ולשאינה רגילה נותנים כוס אחת. מתרצת הגמרא: אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר, הָרְגִילָה בשתיית יין, בִּפְנֵי בַּעֲלָהּ נותנים לה שְׁנֵי כּוֹסוֹת, וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בַּעֲלָהּ נוֹתְנִין לָהּ רק כּוֹס אֶחָד. ולשאֵינָהּ רְגִילָה ביין, בִּפְנֵי בַּעֲלָהּ אין נותנים לה אֶלָּא כּוֹס אֶחָד, וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בַּעֲלָהּ, אֵין נוֹתְנִין לָהּ כָּל עִיקָּר.

תירוץ נוסף על הקושיא מהברייתא על רבי אלעזר: וְאִי בָּעֵית אֵימָא, לעולם אין פוסקים שתיית יין אף לאשה הרגילה בכך, ומה שאמרו בברייתא שלאשה הרְגִילָה ביין נוֹתְנִין לָהּ, היינו לְצִיקֵי קְדֵירָה – להטעים את התבשיל.

מביאה הגמרא מעשה בענין זה: דְּאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַעֲשֶׂה בְּבֵלְתּוֹ שֶׁל נַקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן, שהיה מעשירי ירושלים, שֶׁפָּסְקוּ לָהּ חֲכָמִים במזונותיה מָאתַיִם יַיִן לְצִיקֵי קְדֵרָה, מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. אך היה זה שיעור מועט בעיניה, ולכן אָמְרָה לָהֶן כעין קללה, 'כָּךְ תִּפָּסְקוּ לִבְנוֹתֵיכֶם', שיעור מועט שכזה. תָּנָא, שׁוֹמֶרֶת יָבָם הָיְתָה אותה אשה, ולפיכך, אף שבאמת זהו שיעור גדול וכברכה זה נחשב, מכל מקום לֹא עָנוּ אַחֲרֶיהָ 'אָמֵן', כדי שלא יתקיים הדבר בבנותיהם שתהיינה שומרות יבם.

הגמרא מביאה ברייתא בענין שתיית יין לאשה: תָּנָא, כּוֹס אֶחָד של יין יָפֶה לְאִשָּׁה, שְׁנַיִם, נִיווּל וגנאי הוא לה. שתתה שְׁלֹשָׁה, תּוֹבַעַת בַּפֶּה תשמיש. שתתה אַרְבָּעָה, אֲפִילּוּ חֲמוֹר תּוֹבַעַת כַּשּׁוּק וְאֵינָהּ מַקְפֶּדֶת. מבארת הגמרא: אָמַר רָבָא, לֹא שָׁנוּ כללים אלו אֶלָּא כְּשֶׁאֵין בַּעֲלָהּ עִמָּהּ, אֲבָל אם בַּעֲלָהּ עִמָּהּ, לֵית לָן בָּהּ – אין לנו למונעה, משום שבעלה עמה, ויכולה להזדקק לו.

מקשה הגמרא: וְהָא חַנָּה, דְּבַעֲלָהּ עִמָּהּ הֲוָאי [–היה], ואף על פי כן מבואר בפסוק שלא שתתה יין, כמו שדרשה הגמרא לעיל. מתרצת הגמרא: אֲכָּנְאי שַׁאנִי – שונה הוא דינו של המתאכסן אצל אחרים, דְּאָמַר רַב הוּנָא, מַנַּיִן לַאֲכַּנַאי שֶׁאָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, משום צניעות, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א יט) 'וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֹּקֶר וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵי ה' וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל בֵּיתָם הָרָמָתָה וַיֵּדַע אֶלְקָנָה אֶת חַנָּה אִשְׁתּוֹ וַיִּזְכְּרֶהָ ה'', הַשְׁתָּא, אין – עתה, משבשבו לביתם, 'וידע אלקנה את חנה אשתו', אבל מֵעִיקָּרָא, כשהיו בדרך, לֹא. ומטעם זה גם לא שתתה חנה יין בהיותם בדרך, אף שבעלה היה עמה.

הגמרא מביאה מעשה בענין פסיקת יין לאשה: חוֹמָא, דְּבִיתְהוּ [–אשתו] דְּאַבַּיֵי, אֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא – באה לפני רבא לאחר מיתת אביי, וְאָמְרָה לֵיהּ, פְּסוֹק לִי מְזוֹנֵי – קצוב לי מזונות מנכסי בעלי, וּפָסַק לָהּ. אמרה לו, פְּסוֹק לִי חַמְרָא – יין. אָמַר לָהּ רבא, יָדַעְנָא בַּיְיהּ בְּנַחְמָנִי דְּלֹא הֲוָה שָׁתֵי חַמְרָא – יודע אני באביי שלא היה שותה יין, לפי שהיה עני, וכיון שאינך רגילה בכך אין לפסוק לך יין. אָמְרָה לֵיהּ, חַיֵּי דְּמַר [–נשבעה בחיי רבא], דְּהֲוֵי מַשְׁקֵי לֵיהּ בְּשׁוּפָרֵי כִּי הַאי – שהיו משקים את אביי יין בגביעים ארוכים כשיעור זה, והראתה את שיעורם באמתה וזרועה. בַּהֲדֵי דְּקָא מַחֲוֵיָא לֵיהּ – כשהראתה לו את מדת אמתה וזרועה, אִינַּלֵי דְּרָעָא – התגלתה זרועה, ומרוב יופיה נָפַל נְהוֹרָא בְּבֵי דִּינָא – נעשה אור בבית הדין. קָם רָבָא עָל לְבֵיתֵיהּ – עמד רבא והלך לביתו, תְּבָעָהּ לְאִשְׁתּוֹ שהיתה בַּת רַב חִסְדָּא, מַאן הֲוֵי הַאִידָּנָא בְּבֵי דִּינָא – מי היה היום בבית הדין, שלפיכך אתה תובע אותי. אָמַר לָהּ, חוֹמָא דְּבִיתְהוּ דְּאַבַּיֵי. נָפְקָא אַפַּתְרָהּ – יצאה אשתו של רבא אחרי חומא, מַחֲתָא לָהּ בְּקוֹלְפֵי דְּשִׁידָא עַד דְּאַפְּקָהּ לָהּ מִכּוּלֵי מְחוֹזָא – הכתה אותה במנעול של ארגז, עד שהוציאה אותה מכל העיר מחוזא. וכך אָמְרָה לָהּ אשת רבא, קַטַלְתְּ לִיהּ תְּלָתָא – כבר הרגת שלשה בעלים שהיו נשואים לך, וַאֲתַת לְמִיקְטַל אַחֲרִינָא – ורצונך עתה להרוג אדם אחר, על ידי שאת מראה לו את יופייך וירצה לישא אותך.

מעשה נוסף: דְּבִיתְהוּ [–אשתו] דְּרַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ דְּרָבָא, אֲתַאי לְקַמֵּיהּ [–באה לפניו] דְּרַב נַחְמָיָה בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף לאחר מיתת בעלה. אָמְרָה לֵיהּ, פְּסוֹק לִי מְזוֹנֵי, וּפָסַק לָהּ. אמרה לו, פְּסוֹק לִי גם חַמְרָא, וּפָסַק לָהּ, יָדַעְנָא בְּהוּ בְּבֵנֵי מְחוֹזָא דְּשָׁתוּ חַמְרָא – יודע אני בבני העיר מחוזא שהם רגילים לשתות יין, וצריך לפסוק לך יין.

מעשה נוסף: דְּבִיתְהוּ דְּרַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ דְּרַב מָנַשְׁיָא ממקום ששמו דְּוִיל, אֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף, אָמְרָה לֵיהּ פְּסוֹק לִי מְזוֹנֵי, וּפָסַק לָהּ. אמרה לו פְּסוֹק לִי גם חַמְרָא, וּפָסַק לָהּ. אמרה לו, פְּסוֹק לִי שִׁירְאֵי [–בגדי משי חשובים]. אָמַר לָהּ, שִׁירְאֵי לָמָּה – מדוע את זקוקה לבגדים חשובים. אָמְרָה לֵיהּ, לָךְ וּלְחַבְרָךְ וּלְחַבְרוֹרְךָ – כדי שלא אתבזה מכבודי הראשון, בפניך ובפני חבריך.

* * *

שנינו במשנה: וְנוֹתֵן לָהּ מִטָּה וּמַפָּץ וְכוּ' ומחצלת. מקשה הגמרא: מַפָּץ וּמַחְצֶלֶת לָמָּה לָהּ הֵיכַד לָהּ – מדוע הוא נותן לה גם מפץ ומחצלת, הרי נותן לה מטה, ועור שטוח עליה, וטובה היא לשכיבה יותר מן המפץ. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב פָּפָּא, משנתינו עוסקת בַּאֲתָרָא דְּנָהֲגִי דְּמָלוּ פּוּרְיָא בְּחַבְלֵי – במקום שנוהגים למלאות את המטה בסריגה של חבלים, ואין שוטחין עליה עור, דְּדבר זה מְבַלֶּה לָהּ – מצער ומזקין אותה, לפי שהחבלים מקלקלים את בשרה, ולכן חייב בעלה לתת לה גם מפץ ומחצלת.

הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בחיוב נוסף של בעל לצרכי אשתו: תָּנוּ רַבָּנָן, אשה שבעלה משרה אותה על ידי שליש, אֵין נוֹתְנִין לָהּ כַּר וְכֶסֶת. מְשׁוּם רַבִּי נָתָן אָמְרוּ, נוֹתְנִין לָהּ כַּר וְכֶסֶת. מברר הגמרא: הֵיכִי דָּמֵי – באיזה אופן עוסקת הברייתא, אִי באשה דְּאוֹרְחָהּ – שדרך בנות משפחתה לישן על כר וכסת, מַאי טַעְמָא דְּתַנָּא קַמָּא שאין נותנים לה כר וכסת, הרי בעלה חייב לתת לה את צרכיה כפי הרגלה. וְאִי מדובר באשה דְּלָאו אוֹרְחָהּ לישן על כר וכסת, מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי נָתָן שנותנים לה כר וכסת.

מבארת הגמרא: לֹא צְרִיכָא – לא הוצרכו לחלוק אלא בְּגוֹן דְּאוֹרְחֵיהּ דִּידֵיהּ, וְלָאו אוֹרְחָהּ דִּידָהּ – שדרכו של הבעל עצמו לישן בכר וכסת, ואין דרכה של האשה בכך, ולדברי הכל בשעה שהוא עמה עליו לתת לה כר וכסת, ובשאינו עמה פטור מכך, תַּנָּא קַמָּא

המשך בעמוד רלט

1 **סָבַר** שאין נותנים לה כר וכסת, משום שֶׁאָמַר לָהּ, **כִּי אֲוֵילְנָא**
2 **שְׁקֵילְנָא לְהוּ** – כשאלך לדרכי אטול עמי את הכר והכסת, **וְכִי**
3 **אֲתֵינָא מַיְיתֵינָא לְהוּ בַּהֲדֵי** – וכשאשוב אביא אותם איתי ותשכבי
4 עמי בהם. **וְרַבִּי נָתָן סָבַר** שנותנים לה, משום דְּאָמְרָה לֵיהּ, זִימְנִין
5 דְּמִיתְרְמֵי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת – פעמים יקרה שתבוא בבין השמשות של
6 ערב שבת, **וְלֹא מָצֵית מַיְיתֵי לְהוּ** – ולא תוכל להביאם עמך, **וְשָׁקְלָה**
7 **לְהוּ לְדִידִי וּמַנְּגִית לִי עַל אַרְעָא** – ותיקח את המפץ שלי, או את הכר
8 והכסת שאקנה לעצמי, ואני אצטרך לישן על הארץ. ולפיכך צריך
9 הבעל לתת לאשתו כר וכסת שיהיו בביתו תמיד.

10 * * *

11 שנינו במשנה: **וְנוֹתֵן לָהּ כְּפָה** לראשה וחגור למתניה, ומנעלים
12 ממועד למועד. מקשה הגמרא: **אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבַּיֵי,**

הַאי תַּנָּא – וכי תנא זה, שקצב לאשה בגדים משנה לשנה ומנעלים ממועד למועד, דרכו להיות שָׁלִיחַ עַרְטֻלַּאי – מופשט מבגדיו, וְרַמֵּי **מָתָנֵי** – ורק את מנעליו הוא נועל, ולכך הקפיד על המנעלים הניתנים לאשה, שינתנו לה שלש פעמים בשנה, יותר מעל בגדיה, שניתנים לה רק פעם בשנה.

מתרצת הגמרא: **אֲמַר לֵיהּ, תַּנָּא** זה של משנתינו, **בְּמָקוֹם חָרִים קָאֵי** – היה מושבו, **דְּלֹא סַגְיָא בְּלֹא תְּלָתָא** זוגי **מָתָנֵי** – ואין די לה בפחות משלשה זוגות נעליים בשנה, מפני האבנים המצויות שם המשחיתות את נעליה. **וְאַנַּב אוֹרְחֵיהּ קָא מְשַׁמַּע לָן** – ואגב כך השמיענו התנא דין נוסף, **דְּיַתְבִינְהוּ נַיְחֲלָה בְּמוֹעֵד כְּי חֵיכִי דְּנַיְחֵי לָהּ שִׂמְחָה בְּגַוַּיְיהוּ** – שאת אותם שלשה זוגות נעליים יתן לה בשלשת הרגלים כדי שתשמח עמם ברגל.

* * *

שנינו במשנה: **וְנותן לה בֶּלִים** [–בגדים] **שֶׁל חֲמִשִּׁים** זוז משנה לשנה. מבארת הגמרא: **אָמַר אַבָּיֵי, חֲמִשִּׁים** זוזי הנאמרים במשנה, הם זוזי מדינה **פְּשִׁיטֵי** – הפשוטים בערכם, שאינם שוים אלא שמינית משווי זוזי צורי. **מַמַּאי** – מהיכן למדנו זאת, **מִדְּקָתָנֵי** בסיפא של המשנה, **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בָּעֲנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּמִכּוּבָּד** – המתפרנס בעושר ובכבוד, **הַכֹּל** – כל צרכיה ומזונותיה **לְפִי** עושרו **וּכְבוֹדוֹ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ** – ואם תעלה על דעתך שאלו **חֲמִשִּׁים** זוז **מָמָּשׁ** – זוזי צורי החשובים, **עֲנִי** זה שהמשנה עוסקת בו, **חֲמִשִּׁים** זוז **צורי מְנָא לֵיהּ** – מנין לו, הלא אם יש ברשותו סכום גדול זה איננו עני. **אֶלָּא שְׁמַע מִינָּהּ** – מוכח שכוונת המשנה לַחֲמִשִּׁים זוזי **פְּשִׁיטֵי**.

* * *

שנינו במשנה: **וְאֵין נוֹתְנִין לָהּ לֹא חֲדָשִׁים וְכוּ'** בימות החמה, ולא שחקים בימות הגשמים וכו', והשחקים שלה. **תָּנוּ רַבָּנָן, מְזוֹנוֹת** – מה שהאשה מותירה ממזונה, מחמת שאינה צריכה לאכול הרבה, חוזר **לַבַּעַל**, אולם **מוֹתָר בָּלְאוֹת** – מה שנשאר מהבגדים שנתן לה בעלה, שייכים **לָאִשָּׁה**, כמבואר במשנה שהשחקים שלה.

מקשה הגמרא: **מוֹתָר בָּלְאוֹת לָאִשָּׁה לָמָּה לָהּ** – לשם מה צריכה האשה את בגדיה הבלויים, לאחר שכבר קנה לה בעלה בגדים חדשים, ובמה זה שונה ממותר מזונותיה, שהוא של הבעל. מתרצת הגמרא: **אָמַר רַחֲבָה, מִפְּנֵי שֶׁמִּתְבַּיְּשָׁה בָּהֶן** – באותם בלאות **בֵּימֵי נִדָּתָהּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְגַּנֶּה עַל בַּעְלָהּ**, שאם תלבש את בגדיה החדשים בימי נדותה, תתגנה על בעלה כשתלבשם בימי טהרתה. הגמרא מביאה הלכה הנלמדת מברייתא זו: **אָמַר אַבָּיֵי, נַקְּטִינָן** – מקובלים אנו מאבותינו לפסוק להלכה **שמוֹתָר בָּלְאוֹת** – שיירי הבגדים של **אַלְמָנָה** הניתנות מנכסי היתומים, חוזרים **לְיוֹרְשֶׁיהָ** של הבעל, ואינם כשיירי בגדי אשה נשואה הנותרים בידה. וטעם החילוק, **דְּהָתָם**, באשה נשואה, **הוּא** – זהו הטעם שאמרו שישארו בידיה, **דְּלֹא תִּתְגַּנֵּי בְּאַפֵּיהּ** – שלא תתגנה בפניו בימי טהרתה, אם תלבש את אותם בגדים גם בימי נדותה, אולם **הָכָא** – באלמנה **תִּתְגַּנֵּי וְתִתְגַּנֵּי** – לא אכפת לנו שתתגנה, שהרי אין לה בעל.

* * *

שנינו במשנה: **נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֻּסָּח וְכוּ'** לצורכה, ואוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת. מבררת הגמרא: **מַאי** כוונת המשנה כשכתבה **אוֹכֶלֶת. רַב נַחְמָן אָמַר, אוֹכֶלֶת מַמָּשׁ. רַב אַשִׁי אָמַר**, זהו כינוי **לְתַשְׁמִישׁ** המטה.

מקשה הגמרא על רב אשי: **תָּנַן** במשנתינו, **'אוֹכֶלֶת עִמּוֹ מִלֵּילֵי שַׁבָּת לְלֵילֵי שַׁבָּת'**, **בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר** – המשנה מובנת לדעת הסובר שהכוונה **לְאַכִּילָה** ממש, **הַיְינוּ דְּקָתָנֵי** לשון **אוֹכֶלֶת. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר** שהכוונה **לְתַשְׁמִישׁ, מַאי** – מה הוא ביאור לשון **'אוֹכֶלֶת'**.

מתרצת הגמרא: **לְעוֹלָם מְעָלֶיהָ** – נקטה המשנה לשון נקיה, **כְּדַרְכְּתִיב** – כפי שמצינו שהפסוק מכנה את התשמיש בלשון אכילה, שנאמר (משלי ל כ) 'כֵּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאֶפֶת **אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ וְאָמְרָה לֹא פָעָלְתִי אָוֶן'**.

מקשה הגמרא על רב אשי מברייתא: **מֵיתִיבִי**, שנינו בברייתא, **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אוֹכֶלֶת בְּלֵילֵי שַׁבָּת, וְשַׁבָּת. בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר אֲכִילָה** ממש **חַיְינוּ דְּקָתָנֵי** – מובן שהתנא **'וְשַׁבָּת'**, שאף ביום השבת היא אוכלת עמו. **אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר** שהכוונה **לְתַשְׁמִישׁ, תַּשְׁמִישׁ בְּשַׁבָּת מִי אִיכָּא** – וכי מותר לשמש ביום השבת, **וְהָאָמַר רַב הוּנָא, יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵן וְאֵין מְשַׁמְּשִׁין מִטּוֹתֵיהֶן בַּיּוֹם.** מתרצת הגמרא: **הָאָמַר רַבָּא, בְּבֵית אָפֵל מוּתָּר** לשמש ביום, **ובאופן זה** דיברה המשנה.

* * *

שנינו במשנה: **וְאִם הָיְתָה מֵנִיקָה**, פוחתין לה ממעשה ידיה ומוסיפין לה על מזונותיה. הגמרא דנה בחיובו של האב לזון את בניו הקטנים, ומביאה לכך ראיה ממשנתינו: **דָּרַשׁ רַבִּי עוֹלָא רָבָה** [–הגדול] **אַפֵּיתָהּ דְּבֵי נְשִׂיאָה** – על פתח בית הנשיא, **אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ חכמים שֵׁאֵין אָדָם זָן** – אינו חייב לזון **אֶת בָּנָיו וּבְנוֹתָיו בְּשָׂרָן קָטָנִים, אֲבָל זָן** – חייב הוא לזון אותם כשהם **קְטַנֵּי קְטַנִּים** – קטנים ביותר.

מבררת הגמרא: **עַד כַּמָּה** – עד איזה גיל הוא נחשב לקטן ביותר. מבארת הגמרא: **עַד** היותו **בֶּן שֵׁשׁ** שנים, ושיעור זה הוא **כְּעֵין** המבואר בדינו **דְּרַב אַסִּי, דְּאָמַר רַב אַסִּי**, לגבי דין עירובי תחומין, שאסור לאדם לצאת בשבת יותר מאלפיים אמה מחוץ לעיר, אלא אם כן הניח בתוך אותם אלפיים אמה 'עירוב', והיינו מזון שתי סעודות עבורו, שאז נחשב הדבר כאילו שביתתו היא באותו מקום, ויכול ללכת מאותו מקום אלפיים אמה נוספות לכל צד, **וְקָטָן בֶּן שֵׁשׁ**, שלא עירבו עבורו, ואביו הניח עירוב בצד דרום של העיר ואמו בצד צפון של העיר, הרי הוא **יוֹצֵא בְּעֵירוּב אִמּוֹ**, ולא בעירוב האב, לפי שהקטן כרוך אחר האם, ושביתתו במקום שביתתה. הרי שעד שש שנים כרוך הקטן אחר אימו ואוכל ממזונותיה, וכשם שהאב זן אותה כך זן אותו עמה.

שואלת הגמרא: **מַמַּאי** – אמנם למדנו שקטן כרוך אחר אימו ואוכל ממזונותיה, אך מנין שפרנסתו מוטלת על האב. משיבה הגמרא: למדנו כן **מִדְּקָתָנֵי** במשנתינו, 'אם **הָיְתָה מֵנִיקָה פּוֹחֲתִין לָהּ מִמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ וּמוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ', מַאי טַעְמָא** – ומדוע מוסיפים לה מזונות, **לְאוּ מִשּׁוּם דְּכַעַי לְמֵיכַל בַּהֲדָהּ** – האם אין זה מחמת צורך החלב שהקטן יונק ממנה, ומוכח שחייב הבעל להוסיף במזונות אשתו כדי שיהא הקטן ניזון עמה, והוא הדין בכל קטן עד גיל שש, שהוא כרוך אחר אימו והאב חייב במזונותיו.

מקשה הגמרא על הראיה: מנין שהוספת המזונות במינקת הוא משום התינוק, **וְדִלְמָא** – שמא הטעם הוא **מִשּׁוּם דְּחוֹלָה הִיא** מחמת ההנקה, וצריכה מזונות נוספים. מתרצת הגמרא: **אִם כֵּן, לֵיתָנֵי** – היה התנא צריך לומר **'אִם הָיְתָה חוֹלָה'** מוסיפים לה מזונות, והיינו כל מחלה שהיא, **מַאי** – מדוע כתב **'אִם הָיְתָה מֵנִיקָה'**, אלא ודאי כוונתו שמוסיף לה מזונות משום צורך התינוק.

ממשיכה הגמרא ומקשה: **וְדִלְמָא הָא קָא מַשְׁמַע לָן** – שמא כוונת המשנה להשמיענו **דְּסָתָם מֵנִיקוֹת חוֹלוֹת נִינְהוּ** [–הן], ואף שלא נראה עליה החולי חייב להוסיף לה על מזונותיה, ושוב אין ראיה ממשנתינו שהאב חייב במזונות קטני קטנים. מתרצת הגמרא: אין לומר שהמזונות הן עבור האשה ולא עבור התינוק, **דְּאִיתְּמַר, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי**, המינקת, **מוֹסִיפִין לָהּ יַיִן**, כדי להרבות את מזון התינוק, **שֶׁהַיַּיִן יָפֶה** – מועיל **לְרִיבּוּי הַחָלָב**, הרי שחיוב הבעל להוסיף למזונות אשתו הוא עבור התינוק, והוא הדין שחייב במזונות בניו הקטנים, עד שיהיו בני שש.

הדרן עלך אף על פי

פרק ששי - מציאת האשה

הפרק שלפנינו עוסק בזכויות שונות של הבעל בנכסי אשתו. כמו

המשך בעמוד רנב

כן יבוארו בפרק זה דיני הנדוניה שמכניסה האשה לבעלה, ויתפרש אלו חובות יש על האב והבעל לתת לאשה בנישואיה.

משנה

משנתינו עוסקת בממונות ובזכויות האשה, אלו מהם שייכים לבעל ואלו לאשה: **מְצִיאַת הָאִשָּׁה**, וְכן **מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ** – מה שהרויחה במלאכתה, שייכים **לְבַעְלָהּ**, ואין לאשה בהם כלום. **וִירוּשָּׁתָהּ** – אם ירשה האשה ממון מבית אביה, **הוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת** – הבעל נוטל את הרווחים של הירושה **בְּחַיֶּיהָ** של אשתו, והקרן נשארת ברשות האשה, ככל נכסי האשה שכך הוא דינם, שהקרן של האשה והבעל אוכל פירות.

דין נוסף: אם אדם הכה אשה נשואה, וביישה או הזיקה, **בּוּשְׁתָּהּ** – דמי הבושת שהוא צריך לשלם לה, וְכן תשלום **פְּגָמָהּ** – דמי הנזק, אם פחתה מדמיה, **שֶׁלָּהּ**, ולא של בעלה. **רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר**, דמי הבושת מתחלקים בין הבעל לאשתו, ותלויים באופן הביוש, **בְּזְמַן שֶׁבִּיישָׁהּ בַּסְּתָר** – בינו לבינה, ולא היו שם בני אדם אחרים, משלם **לָהּ שְׁנֵי חֲלָקִים** [–שני שלישׁ], **וְלוֹ** – לבעל, חלק **אֶחָד** [–שלישׁ], כיון שרוב הבושת היא לאשה, ומיעוטה לאיש. **וּבְזְמַן שֶׁבִּיישָׁהּ בַּגָּלוּי** – בפני בני אדם, משלם **לוֹ שְׁנֵי חֲלָקִים**, כיון שרוב הבושת היא שלו, **וְלָהּ** חלק **אֶחָד**. מבארת המשנה שאף בחלק הניתן לאשה יש לבעל זכות: **שֶׁלּוֹ** – התשלום המגיע לבעל, **יִנָּתֵן לו מֵיָּד**, ואין לה חלק בו, **וְהִתְשַׁלּוּם שֶׁלָּהּ** – המגיע לאשה, אינו מגיע לידה מיד, אלא **יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע, וְהוּא** [–הבעל] **אוֹכֵל פֵּירוֹת**, ורק לאחר שיגרשנה או ימות תגיע הקרקע לידה לגמרי.

* * *

גמרא

הגמרא דנה בחלק הראשון של המשנה, שמציאת האשה ומעשה ידיה שייכים לבעלה. שואלת הגמרא: **מַאי טַעְמָא לָן** – מה השמיענו התנא בדינים אלו, שמציאת האשה ומעשה ידיה שייכים לבעלה, הרי כבר **תָּנִינָא** – שנינו דינים אלו במשנה לעיל (מו:), וכך שנינו שם, **הָאָב וַאֲבִי בִתּוֹ** הקטנה או הנערה, **בְּקִידּוּשֶׁיהָ בְּכֶסֶף** – שיכול לקדשה למי שירצה, והכסף של האב, **וּבְקִידּוּשֵׁי שְׁטָר** – שהאב מקבל את שטר הקדושין, **וּבְקִידּוּשֵׁי בִיאָה**, שמוסרה לקידושי ביאה בעל כרחה. **וְזַאֲבִי** האב **בְּמְצִיאָתָהּ, וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּבְהַפָּרַת נְדָרֶיהָ** – שיכול להפר את נדריה, **וּמְקַבֵּל אֶת גִּיטָּהּ** – אם בעלה מגרשה מן האירוסין, האב מקבל עבורה את הגט. וְאמנם, אם יש לה נכסים, **אֵינוֹ אוֹכֵל מהם פֵּירוֹת בְּחַיֶּיהָ**. ממשיכה המשנה ומפרטת את זכויות הבעל: אם **נִישֵּׂאת**, זוכה הבעל בזכויות אלו שהיו של האב, **וְיֶתֶר עָלָיו הַבַּעַל** [–על האב], **שֶׁהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת** מנכסיה **בְּחַיֶּיהָ**. וכיון שכבר התבאר שהבעל זוכה בכל הזכויות שהיו של האב, ומעשה ידיה ומציאתה בכלל, מה חידשה משנתינו.

מתרצת הגמרא: אכן בדינים אלו אין כל חידוש, אך דיני **בּוּשְׁתָּהּ וּפְגָמָהּ אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ** – הוצרך התנא לשנות את דיני בושת ופגם של הנשואה, שיש בזה **פְּלוּגְתָּא** [–מחלוקת] **דְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא וְרַבָּנַן**, שדין זה לא נשנה במשנה לעיל, ואגב מחלוקת זו הביאה המשנה זכויות נוספות שיש לבעל באשתו.

* * *

הגמרא מביאה מחלוקת תנאים בדין מציאת האשה: **תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרָבָא** – אחד האמוראים שקיבל ברייתא זו מרבו, שנה ברייתא זו לפני רבא, **מְצִיאַת הָאִשָּׁה, לְעַצְמָהּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לְבַעְלָהּ. אָמַר לֵיהּ** רבא לאותו אמורא, **הַשְׁתָּא** – עתה, **וּמָה הַעֲדָפָה** – אפילו מלאכתה העודפת על הסך שהיא חייבת לעשות לבעלה, כשיעור המבואר לעיל (סד:),